

Jan Hallingskog:

Håpet om forandring

Morgenpostens kronikk 16. mai 1960

Gabriel Marcel: Un changement d'espérance. Oversatt til dansk under titelen «Håpets friske vind». Erfaringer fra Moralsk Opprustning samlet av Gabriel Marcel.

C. A. Reitzels Forlag.

I krisetider oppstår ofte noe nytt. Ikke sjelden støter man i slike tider på overfladiske eller aparte åndsretninger som i det lange løp intet betyr. Men når en gjennomlever en slik dyptgående krise som vi opplever i vår tid, hender det at det beste i kulturen våkner til nytt liv og går til motangrep på de oppløsningstendenser som er iferd med å undergrave den. Moralsk Opprustning oppsto her i Europa etter den annen verdenskrig, men dens historie skriver seg tilbake til året 1938. På en reise i Europa fikk dr. Frank Buckman — som

allerede da var kjent som leder for Oxfordgruppebevegelsen — en sterk visjon: Den neste store bevegelse i verden vil bli en bevegelse til moralsk opprustning av nasjonene.

Bevegelsens historie er kort og hektisk. MRA er idag kjent over hele verden og har helhjertede tilhengere og fanatiske motstandere blant alle folkeslag — ikke minst i Østen. Den har to store sentra for sine verdenskonferanser, ett på Macinac Island i USA og et i den lille byen Caux ved Genfersjøen i Sveits. På begge disse steder finner man året rundt mennesker av alle raser, farver og tungemål og den innflytelse disse to konferansesteder har hatt i verden i de siste 10 år kan vanskelig overvurderes. Sovjet har således ved flere anledninger såvel i presse som i

kringkasting advart mot denne bevegelsen som den tydeligvis finner som en farlig ideologisk motstander. «I flere årtier har disse menn stått i første rekke i den ideologiske kamp. De har dannet brohoder i alle verdensdeler og er i ferd med å utforme rammen for utbredelsen av sine ideer blant massene. De har begynt arbeidet for sitt endelige mål: utbredelse til hele verden». Slik lød det fra Moskva radio allerede 21. november 1952.

Men hva er så Moralsk Opprustning?

Mangefoldige mennesker har stillet dette spørsmålet. Er det en fortsættelse av Oxfordgruppebevegelsen? Er det en kristen bevegelse? Eller er det en politisk bevegelse? Svaret må bli at det er en ideologisk bevegelse, men dette sier intet for man har defi-

nert hva man mener med begrepet ideologi. Mange har forgesøkt å få klarhet i disse prinsipielle spørsmål.

Desto større er spenningen og forventningen når man får i hende en bok om Moralsk Opprustning skrevet av en av vår tids største tenkere, Gabriel Marcel. Boken begynner med et forord formet som et brev til tre bekymrede venner som hver for seg har uttrykt bekymring over at forfatteren har gitt sin tilslutning til MRA. Den ene av disse venner er filosof, den annen er en kristen protestant og den tredje en katolsk prest. Ut fra hver sine forutsetninger har de sterke innvendinger mot bevegelsen MRA. Marcel tar sine venners innvendinger alvorlig og gjør et energisk forsøk på besvare dem. Derfor vil denne boken interessere tusener her i Norge, både de som tidligere har møtt Oxfordgrupper og de som har vært mer eller mindre engasjert i MRA uten å komme til klarhet over noen av disse prinsipielle spørsmål. Marcel fører inn noe nytt i diskusjonen om MRA, en diskusjon som på mange måter har vært ensidig, ikke minst etter bevegelsens siste store fremstøt i Norden, utsendelsen av manifestet «Ideologi og sameksistens» til alle hjem.

Vi har ikke her å gjøre med en teologi, sier Marcel, selv ikke med den mest elementære, enda mindre med en filosofi, men i høy

grad med en erfaring. Jeg kjenner intet sted hvor man kommer i så tett berøring med den eneste frihet som er noe verd, Guds barns frihet.

Men er da MRA identisk med kirken?

På dette spørsmål må det svares nei. MRA utgir seg ikke for å være noe kirkesamfunn eller erstatte noe sådant. Den kan derfor ikke bedømmes dogmatisk. Vi kommer derfor igjen tilbake til at MRA er en ideologisk bevegelse hvor ideologien er bygget på en absolutt moral, og hvis mål er å bringe fornyelse til en syk verden. «Men», sier forfatteren om de mennesker som har møtt MRA som en moralsk og ideologisk bevegelse «de som i sin barndom har fått en religiøs oppdragelse, er nesten alltid vendt tilbake til sin kirke.... For alle har tilslutningen til en kirke stått som en følge av, kanskje burde man si, som kronen på deres indre forvandling. Jeg anser det for uomgjengelig nødvendig å slå dette fast en gang for alle og gjøre det av med den feilaktige oppfatning at man her skulle stå overfor en ny religion eller en sekt.»

Vi kan av det Marcel skriver — og av det som ledende folk innenfor bevegelsen sier — slutte at MRA altså på ingen måte kan eller vil erstatte kirken. Den løser f. eks. ikke misjonens problemer

og oppgaver, heller ikke ekumenikkens. Men den skaper en ny atmosfære — en ny innstilling til problemene, den frigjør mennesker fra bundethet til hat, ærgjerrighet og misunnelse. Det spørres ikke etter hvem som har rett, men etter hva som er rett. Dette kan selvfølgelig bli et overfladisk slagord, men der hvor denne innstilling tas alvorlig skapes det enhet der hvor det før var splittelse. MRA er en verdensomspennende ideologi fordi den vil bringe denne forpliktende moral og den nye innstilling ut til massene av alle tungemål og folkeslag, og ikke minst til dem som sitter med det politiske ansvar. Målet er verden gjenreist. Det betyr ikke at man som marxismen forsøker å hente himmelen ned til jorden, men at menneskene finner et svar til selvutslettelsen.

«Slår det oss ikke,» sier Marcel, «at nettopp i dette øyeblikk av vår historie er de verdensomspennende problemer — selv om de under en viss synsvinkel kompliseres i det uendelige — i en annen meget dypere betydning blitt i høyeste grad forenklet. Apenbart stilles vi mer og mer overfor et uomgjengelig valg, ikke for individet, men for hele menneskeheten: leve eller dø. Men å avvise dette selvmord betyr ipso facto en forpliktelse til å respektere en grunnleggende pakt hvis forutsetninger er inngrodd i selve menneskets struktur.»

Marcel kommer stadig tilbake til at hemmeligheten ved MRA ikke dreier seg om erkjennelse først og fremst, men om erfaring. Og det erfaringsmateriale han stiller til vår disposisjon er overveldende. Vi møter franske industrifolk, tyske kommunister, fagforeningsfolk fra Syd-Amerika, farvede ledere fra Afrika, kapitalister fra USA og mennesketorpedoer fra Japan. Disse menneskelige vidnesbyrd fra alle verdens kanter er forbausende og forbloffende lesning. Og tusener av mennesker vil når som helst kunne berette lignende historier. Og man må med forfatteren si at meget vil være nådd dersom den dårlig skjulte forakt man kan merke hos bevegelsens kritikere kunne få et streif av usikkerhet, og hvis man ville gå så vidt som å innrømme at alt dette er meget merkelig og i det minste fortjener at man undersøker det nøyer.

I så fall er Marcells bok etter min vurdering den beste man kan få i hende. Det er kjent at alle trykksaker om MRA ikke er like vellykkede. Tvert om har informasjonstjenesten på mange slått feil. Den har tildels vært «amerikanisert» på en måte som her i Europa har virket uheldig. Og mye av den saklige kritikk som er blitt reist mot bevegelsen er fra enkelte hold blitt møtt på en usaklig måte. Enhver bevegelse

Forts. side 10

se og enhver person som fremstiller seg for offentligheten må og bør tåle kritikk. Man kan også reise sterke innvendinger mot ensidigheten, slik den f. eks. kommer frem i manifestet «Ideologi og sameksistens». Kritikken bør tas alvorlig, men manifestet har utvilsomt rett i at vår demokratiske vestlige kultur er i ferd med å bli undergravet av demokratiets fiender. Det eneste svar til en materialistisk ideologi er en moralsk og åndelig renessanse slik at de fundamentale menneskelige verdier blir forpliktende for oss. Den moralske relativisme er en forbannelse for menneskeheten og har allerede ført oppløsningsprosessen så langt at tiden er blitt kort for oss. Spørsmålet blir til syvende og sist ikke å ta stilling til en gruppe mennesker eller en rekke «meninger», men at menneskene hver på sin plass tar ansvaret for at vi skal få en fremtid hvor begrepene frihet og menneskeverd har en mening, og hvor tilbedelsen av den allmektige stat må vike plassen for anerkjennelsen av den allmektige Gud. Den som tar inn over seg dette ansvar og lar seg forplikte av kampen for å gjenreise verden, er med i det verdensomspennende nett av mennesker som Marcel skildrer. «Vi vil oppleve», sier han, «at hvis vi går inn på å la vårt liv få en ny retning vil vi ganske naturlig bli forenet i denne kampen. Verden av i morgen er i våre hender. Hva skal vi by våre barn? En verden i villrede, i kaos, oppbygget ved tilfældighetenes spill av egoisme, stridbarhet, lidenskap, frykt? Eller skal vi sette alt — oss selv og våre land — inn på at våre barn kan leve med et stort håp?»

Dette er utfordringen Marcel gir. Kanskje er han selv et tegn på at renessansen er en mulighet og at det tragiske historiefølget i vårt århundre kan vendes.